

לדעת רבי יאשיה, הכתוב הזה נאמר בדיני נפשות, אבל בדיני ממונות לא למדנו מקור לדין 'נוטה' [אבל גם לדבריו דיני ממונות בשלשה אך מדרשה אחרת, ולא מחמת הכלל 'אין ב"ד שקול'].
שומת קרקע יוצאת מן הכלל, שנעשית בעשרה. וכבר עמדו המפרשים על טעם הדבר.

דף ד

ד. מהי השאלה האם 'יש אם למקרא' או 'יש אם למסורת'?

יסוד השאלה הוא, כאשר ישנה אפשרות לדרוש את הכתוב ולפרשו על פי צורת הקריאה או לפרשו בדרך שונה על פי צורת הכתיב — איזו אפשרות יש להעדיף.
למסקנת הסוגיא שנוי הדבר במחלוקות התנאים, בין שהקרי שונה מן הכתיב [כגון שכתוב לטטפת וקוראים לטוטפות; שבעים כתיב וקרינן 'שבועים'], בין שאינו שונה [כגון: יראה — יִרְאֶה]. (יש אומרים שבאופן זה, לרוב-ככל הדעות יש אם למקרא. ער"ן קדושין ל ובמפרשים כאן).
ואולם כאשר יש הכרח כלשהו לפרש כפי הקרי, הכל מודים שאין ללכת אחר הכתיב. [כגון לא תבשל גדי בחלב אמו — אין לפרש בחלב אמו שהרי דרך בישול אסרה תורה (וזה טיגון — רש"י. ועתוס)].
התוס' (בד"ה כולהו) הראו שלדעת כמה תנאים, במקום שאפשר לקיים שתי הדרשות, המקרא והמסורת — דורשים את שניהם. (וע' כיו"ב במהרש"א על תד"ה ורבנן).

דף ה

ה. א. דיין המומחה לרבים — האם רשאי לדון יחידי?

ב. מה כחה של קבלת רשות לדון מאת ראש הגולה ומנשיאי ישראל שבארץ ישראל?

ג. האם צריך לקבל רשות להורות הוראות בדיני איסור והתר, וממיי?

ד. האם אפשר ליתן סמיכה לדון ולהורות בדברים מסויימים בלבד, וכן למשך זמן מוגבל?

א. מומחה לרבים דן אפילו יחידי, כגון רב נחמן ורבי חייא. ודוקא גמיר וסביר (— בקי ובעל סברא ושיקול הדעת) ומפורסם בחכמתו, ומנוסה הרבה בדינים, ולא טעה בעבר (ערא"ש. והרמב"ם סתם. ומשמע מדבריו (ה,ח) שהדיין האמור בתורה שכשר לדון גזלות וחבלות, הוא בגדר 'מומחה לרבים'). ואפילו לא נטל רשות לדון מאת ראש הגולה.

א. המומחה לרבים יכול לכופף את האדם לידון (תוס' ועוד). ויש אומרים שאם לא נטל רשות אינו יכול לכפות (עב"ה ג בדעת הרמב"ם. ואין כן דעת התומים).

ב. מפרש"י משמע לכאורה שדין זה אינו מוסכם אלא שנוי במחלוקת התנאים אם מדין תורה כשר היחיד לדון. והתוס' ושאר ראשונים חולקים וסוברים שגם לדעת האומרים צריך שלשה מדאורייתא, תקנו חכמים שמומחה לרבים דן אפילו יחידי.

ג. מוכח מרש"י שאין דין יחיד מומחה לרבים אלא בהודאות והלואות, אבל בגזלות וחבלות וכד', אין דנים אלא שלשה (שהרי לכו"ע צריך שלשה מומחין מדאורייתא). וכן משמע ברמב"ם (סנהדרין ה,ח).

ד. כתב הרא"ש שמומחה לרבים דן יחידי אפילו אינו סמוך, שלא חילקו חכמים. (וכ"מ בתוס' לג. ד"ה כאן).